

Loyniliga lønin til landsins leiðarar

Tað er bara toppurin av ísfjallinum, tá lögmaður og landsstýrisfólk tosa um mánaðarlønir røttu megin 50.000 krónur og árslønir á 700.000 krónur. Aftanfyri lønartølini eru fjaldar eftirlønarskipanir, sum lyfta árslønina hjá lögmanni og landsstýrisfólki upp um tvær milliónir krónur

Jón Brian Hvidtfeldt

Tað elvdi til øsing í almenna rúminum, tá lögmaður um dagarnar boðaði frá, at hann ætlar sær í lögtingið við álitinum um at broyta lønarviðurskiftini hjá landsstýrisfólkum. Øsingin stóðst av, at bæði lögmaður og landsstýrisfólk skuldu munda upp í løn. Í rundum tølum verður talan um eina lønarhækkan á 150.000 til 200.000 krónur um árið til ávíkavist landsstýrisfólk og lögmann, sambært tilmælinum.

Men ein gjøgnumgongd av verandi skipan staðfestir, at lögmaður og landsstýrisfólk í veruleikanum fara niður í hálva løn ella enntá longur niður, um tilmælini verða samtykt. Orsøkin liggur í fjald, men sera góðu, eftirlønarskipanini.

Vit brúka orðið fjald, tí pengarnir verða ikki spardir upp á eftirlønarkonto hjá viðkomandi, og útreiðslurnar til eftirlønirnar eru heldur ikki bókaðar nakrastadni. Tað einasta, sum tó er staðfest við lóg, er at pengarnir fella til gjaldingar. Ikki nú, men seinni, tá fólkin koma til pensjónsaldur.

Og tá tað er staðfest, at pengarnir also fella til gjaldingar til lögmann ella landsstýrisfólkini, so meta vit tað eisini vera uppá sítt pláss at taka eftirlønina við í lønaruppgerðina.

Sosialurin hevur tí, við hjálp frá serfrøðingum, roknað út virðið á galdandi eftirlønarskipan hjá lögmanni og landsstýrisfólki.

Roknistykkið

Eftir galdandi reglum tjena lögmaður og landsstýrisfólk sær fullan pensjónsrætt, 60 prosent av endalønini, eftir átta árum í Tinganesi. Eftirlønina fáa tey,

so leingi tey liva.

Latum okkum taka eitt dømi. Lögmaður er 50 ára gamal, meðan konan er trý ár yngri. Lønin hjá lögmanni er, eftir lønarhækkingina 1. oktober, 58.527 krónur um mánaðin. Tað gevur eina ársløn á 702.322 krónur. Men longu fyrsta árið sum lögmaður upptjenar hann sær níggu prosent av árslønini í eftirlønargjaldi, hvørt ár so leingi hann livir. Við stóði í miðalaldrinum í Føroyum kann okkara 50 ára gamli lögmaður væntast at liva, til hann verður 81 ár. Hann hevur tí 14 ár sum pensjónist, eftir at hann fyllir 67. Tí tjenar lögmaður sær fyrsta árið sum lögmaður ein pensjónsrætt á 63.209 krónur um árið í 14 ár. Tilsamans 884.926 krónur.

Men galdandi reglur siga eisini, at hjúnarfelgin hjá lögmanni hevur rætt til 74 prosent av eftirlønini hjá lögmanni, eftir at hann doyri. Føroyskar kvinnur gerast í meðal 86 ár, og tá hjúnarfelagin í okkara dømi er trý ár yngri enn lögmaður, upptjenar hon sær pensjónsrætt í tilsamans átta ár, eftir at maðurin er deyður. Tilsamans 374.197 krónur.

Við hesum fortreytum, ið eru varliga settar, hevur lögmaður longu fyrsta árið í starvinum upptjent sær ein samlaðan pensjónsrætt á góðar 1,2 millión krónur. Tí er árslønin til lögmann ikki 702.322 krónur, men 1.961.446 krónur. Tað merkir ein mánaðarløn á 163.453 krónur.

Eftir eitt valskeið á fyra ár hevur lögmaður tjenað sær ein samlaðan pensjónsrætt á smáar fimm milliónir krónur, sum hann eigur til góðar hjá landskassanum. Næstu fyra árin sum lögmaður upptjenar hann sær níggu prosent av árslønini í eftirlønargjaldi, hvørt ár so leingi hann livir.

Tá demografiska gongdin visir, at vit gerast alsamt

eldri, miðalaldurin hækkar, so økist upptjenti pensjónsrætturin tilsvarandi. Økist miðalaldurin á monnum og kvinnum til dómis við trimum árum, so gevur við verandi eftirlønarskipan av sær sjálvum lögmanni góðar 700.000 krónur oman á lønina yvir eitt fyra ára skeið. Tí tá fer virðið á pensjónsrættinum, sum hann eigur til góðar hjá landskassanum eftir fyra ár í Tinganesi, úr fimm milliónum upp í 5,7 milliónir krónur. Tá er árslønin hjá lögmanni ikki 702.322 krónur, men 2.151.073 krónur. Tað merkir ein mánaðarløn á 179.256 krónur.

Lønarvækstur

Men tað er ikki ósannlíkt, at lønirnar hækka næstu árin. Taka vit sum dømi, at lønirnar eru 30 prosent hægri um 30 ár, so merkir tað, at lögmaður tá tjenar 76.085 krónur um mánaðin, svarandi til eina ársløn á 913.019 krónur. Brúka vit neyvt sama frymil til at rokna út virðið á eftirlønini, so merkir tað, at lögmaður tá hevur rætt til at fáa útgoldið eina munandi hægri eftirløn, sammett við lønarlagið í dag. Og við hesum í huga hevur árslønin hjá lögmanni, sum sambært galdandi lønartalvu er 702.322 krónur í dag, reelt eitt virði á 2.796.395 krónur. Tað merkir ein mánaðarløn á 233.032 krónur.

Landsstýrisfólkini

Hóast vit her hava valt at brúka lögmann sum dømi, so hava landsstýrisfólk neyvt sama rætt til gyltu eftirlønina. Tá lønin hjá einum landsstýrismanni er nakað lægri enn hjá lögmanni, er virðið á eftirlønini eisini nakað lægri.

Ein landsstýrismaður tjenar í dag 53.326 krónur um mánaðin, svarandi til ársløn á 639.916 krónur. Rokna vit virðið á eftirlønini eftir sama

leisti sum hjá lögmanni, so hevur eftirlønin í dag eitt virði á 1.147.241 krónur. Tí tjenar ein landsstýrismaður í dag reelt 1.787.156 krónur um árið, svarandi til eina mánaðarløn á 148.929 krónur.

Innrokna vit ta fortreyt, at miðalaldurin økist trý ár næstu 30 ár-ini, so er reella virðið á landsstýrismannalønini 1.959.933 krónur. Tað eru 163.327 krónur um mánaðin.

Og innrokna vit eisini eina lønarhækkan á tilsamans 30 prosent næstu 30 árin, so er reella virðið á landsstýrismannalønini 2.547.914 krónur, svarandi til 212.326 krónur um mánaðin.

Fjalda rokningin

Tað er ein sannroynd, at lögmaður og landsstýrisfólk sambært galdandi lóg-gávu á økinum hava rætt til hesar pengar, tá tey gerast pensjónistar. Løgmanns- og landsstýrismanna-eftirlønin, sum er fult upptjenað eftir átta árum í Tinganesi, ávirkar ikki rættin til flestu aðrar eftirlønir. Á útreiðslusíðuni skulu pengarnir finnast, tá tað einstaka landsstýrisfólkið røkkur pensjónsaldurin. Taka vit sum dømi eitt landsstýri við lögmanni og sjei landsstýrisfólkum, so hevur hetta stýrið eftir einum valskeiði upptjenað sær eina eftirløn á tilsamans 55,6 milliónir krónur.

Hetta talið skal tó takast við tí fyrivarni, at eftir átta árum í landsstýrinum hevur lögmaður og landsstýrismaðurin longu tjenað sær fulla eftirløn, sum er 60 prosent av síni løn. Og tí tyngir viðkomandi ikki landskassan við fleiri eftirlønarkrøvum, um árin í Tinganesi gerast fleiri enn tey átta.

jonbrian@sos.fo